

**TMMOB
YÖNETİM KURULU:
ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİN
SÜRESİ DEĞİL
NİTELİĞİ TARTIŞILMALIDIR!**

**ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİN SÜRESİ DEĞİL
NİTELİĞİ TARTIŞILMALIDIR!**

TMMOB Yönetim Kurulu, YÖK Başkanının üniversitelerdeki dört yıllık lisans programlarının süresinin kısaltılmasına yönelik çalışma içinde olduklarını duyurması üzerine 20 Ocak 2026 tarihinde konuya ilişkin "Üniversite Eğitiminin Süresi Değil Niteliği Tartışılmalıdır!" başlıklı bir basın açıklaması yaptı.

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİN SÜRESİ DEĞİL NİTELİĞİ TARTIŞILMALIDIR!

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, üniversitelerdeki dört yıllık lisans programlarının süresinin kısaltılmasına yönelik bir hazırlık içinde olduklarını duyurarak mevcut sekiz yarıyıllık eğitimin korunacağını, ancak derslerin daha yoğun planlanmasıyla öğrencilerin lisans eğitimini üç yıl içinde tamamlayabilmesinin hedeflendiğini söyledi.

Yeni sistemle akademik takvimin yeniden yapılandırılması; bir öğretim yılının, yaz döneminin bir bölümünü de kapsayacak biçimde üç sömestr olarak düzenlenmesi ve bir sömestrin 12-14 haftaya düşürülmesi planlanmaktadır. Bu şekilde "daha yoğun ve daha kompakt bir eğitim" amaçlandığı ifade edilerek 2026-2027 eğitim-öğretim yılından başlayarak bu sisteme geçileceği belirtilmektedir.

Resmi açıklamalarda "istihdama duyarlılığı, uygulama temelli eğitimi, beceri temelli müfredatları ve sektörün doğrudan eğitim süreçlerine katılımını sağlayan" bir modelin öngörüldüğü vurgulanmakta, ayrıca bugüne dek amacına hizmet etmeyen ya da verimsiz kalan staj uygulamalarının da "işyeri temelli mesleki eğitim"e dönüştürüleceği ifade edilmektedir.

Anayasamıza göre üniversiteler özerk kuruluşlardır. Akademik konularda kararlar almak, ders programlarını yapmak ise yükseköğretim kanununa göre üniversite senatolarına verilmiş bir görevdir. Yükseköğretimde derslerin sıradan bir şekilde üst üste dizilip verilmesiyle bilimsel eğitim yapıldığından söz edilemez. Açıklamalarda iddia edildiğinin aksine ön lisans, lisans ve yüksek lisans hiyerarşisiyle sürdürülen günümüz yükseköğretim sistemi bu haliyle hayata erken atılmak isteyen gençlere zaten hizmet etmektedir. Diğer yandan, üniversite eğitimi yalnızca bir meslek sahibi olmayı değil, bilimsel bakış açısının kazanılmasını, araştırma, sorgulama, sorun tanımlama ve çözüm geliştirme becerilerinin geliştirilmesini, dünyayı anlamayı, değişimi yönlendirmeyi ve değişime uyumu, öğrenmenin öğrenilmesini ve yeni bilgi üretimini sağlayan yapısal bir süreçtir. Üniversite eğitimi, kuramsal ve uygulamalı dersler, temel bilimler, sosyal bilimler, kültür, sanat, laboratuvar çalışmaları, saha araştırmaları gibi birbirini bütünleyen farklı alanları kapsar. Yükseköğrenimden bunları çıkarır, sadece meslek derslerini bırakırsanız geriye yalnızca meslek okulu kalır. Akademik eğitim, "işyeri temelli mesleki eğitim" yaklaşımıyla meslek lisesi ya da ön lisans eğitimine sıkıştırılmaz.

Ülkemizdeki yükseköğretimin temel sorunlarının başında ortaöğretimin niteliğindeki gerileme gelmektedir. Eğitimin ticarileşmesi ve eğitimi dinselikleştirme uygulamaları, ortaöğretimdeki niteliksizleşmeyi katlayarak artırmaktadır Sınav odaklı eğitim, okulların fiziksel altyapı ve donanım eksiklikleri, kalabalık sınıflar, ikili öğretim,

taşımali eğitim, çocuk ve gençlerin dini cemaat ve vakıflara yönlendirilmeleri ile mülakata dayalı sözleşmeli öğretmenlik uygulamaları ortaöğrenim kurumlarını giderek etkisizleştirmektedir.

Böylesine bir yapıda üniversite sınavlarında eksi matematik ve fen netleriyle üniversitelerin mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerine giren öğrenciler mevcuttur. Öğrenciler ilk yıllarında bu programlar için zorunlu temel matematik ve fen derslerini, kültür, ekonomi gibi genel altyapı derslerini almakta; ancak ondan sonra mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı alanlarına ilişkin derslere geçmektedirler. Alan dersleri olarak adlandırılan mesleğe yönelik dersler de zincir şeklinde birbirleriyle ilintili olmakta ve ilki tamamlanılmadan devam dersleri alınamamaktadır. Öte yandan öğretim izlencelerinde çağın gerektirdiği çok disiplinli çalışmalar, projeler ve bu bağlamda açılan çok sayıda seçmeli ders de yer almaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı programlarının üç yılda tamamlanması zordur.

Bilindiği üzere Türkiye, Dünya Bankası verilerine göre üniversite mezunlarının işsizlik oranının, genel işsizlik oranının üstünde olduğu yegâne Avrupa ülkesidir. Eğitimi dört yıldan üç yıla indirerek üniversite mezunu arzını artırmak, kendilerinden bütünü ve parçaları kavrayarak çözüm tanımlama, tasarlama ve gerçekleştirme bilgi ve becerisi beklenen mühendis, mimar ve şehir plancılığı mezunlarının düzeyini "ara eleman"a, maaşlarını da asgari ücret seviyelerine indirmek, dolayısıyla sermayenin istediği ucuz işgücünü yaratmaktan başka bir işlev görmeyecektir.

YÖK verilerine göre, 2002'de 93 olan üniversite sayısı, 2025 yılı itibarıyla 208'e çıkarılmıştır. 2006'da dillendirilen "her ile bir üniversite" sloganının ardından yılda ortalama 5 üniversite kurulmuştur. Hiçbir üretim ve istihdam planlamasına dayanmayan niceliksel artış, niteliksel artışı beraberinde getirmemiştir. Atanmış rektörler eliyle ülkenin köklü üniversitelerine karşı yürütülen akıl ve bilim dışı uygulamalarla bilimsel bilginin dışlandığı, yetişmiş akademik kadroların ilişkilerinin kesildiği böylesi bir dönemde akademik eğitimden de vazgeçilmektedir.

Üniversitelerin akademik kadroları, fiziksel yapıları, personel durumları ve bütçeleri dikkate alındığında

YÖK Başkanının açıkladığı modelin uygulanması oldukça sıkıntılı görünmektedir. Bu yaklaşım, özellikle akademik kadroları yalnızca ders veren bir işleyişe zorlayacaktır. Yükseköğretimdeki akademik kadrolar araştırma yapmaktan, bilimsel çalışmalara katılmaktan, proje üretmekten ve kendilerini geliştirmekten uzak kalacaklardır. Bölüm dersleri giderek bilimsel ve teknik niteliğini yitirecek, öğretim üyelerinin 12 ay ders vermesini gerektiren üniversitelerde araştırmayı bitirecek, öğrencileri ise yılda 12 ay ders almaya kilitleyerek sosyal ve kültürel bir hayat sürmelerini engelleyecektir.

Öngörülen modelin bir diğer amacı da kamusal harcamaların azaltılmasıdır. Eğitim süresinin kısaltılması; burs, barınma, beslenme, ulaşım ve sosyal destekler gibi alanlarda devletin sorumluluğunu daha da azaltma aracı olarak kullanılmaktadır. Kamusal yükseköğretim adım adım tasfiye edilirken maliyet öğrencilere ve ailelere yüklenmektedir.

Gerçek sorun çok ders ya da uzun süreli yükseköğretim değildir; içeriği boşaltılmış, bilimsel niteliğini yitirmiş üniversite programlarıdır. YÖK'ün asıl yapması gereken eğitimin süresini değil, eğitimin niteliği ve derinliğini tartışmaktır.

Hedeflenen model, açıklamalarda yer alan "esneklik", "verimlilik" ya da "uluslararası uyum" gibi kavramlarla gerekçelendirilmeye çalışılsa da arka planda yatanın yükseköğretimin akademik eğitimden uzaklaştırılması, sistemli biçimde piyasalaştırılması ve daraltılması olduğunun bilinmesi gerekir. Eğitim süresinin kısaltılmasının temel amacının, yükseköğretimi kamusal alan olmaktan çıkarıp sermayenin kısa erimli gereksinimlerine göre yeniden yapılandırmak olduğu açıktır. Eğitim süresinin kısaltılması mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı eğitimi, sermayenin ihtiyaçlarına göre standartlaştırılmış, bilimsel bilgi ve teknik üretmeyen, yalnızca işgücü belgesi dağıtılan bir yapıya dönüştürme riskini doğuracaktır.

Bugün ihtiyaç duyulan şey hızlandırılmış diplomalar değil, gençlere gelecek sunan, kamusal sorumluluğu olan, bilimsel ve özerk üniversitelerdir. Üniversiteler, eğitim süresi kısaltılarak değil, yeniden kamusal olarak güçlenir. Aksi halde süre kısılır; ama gençliğin geleceği daha da daralır.

TMMOB Yönetim Kurulu